



LEWIS CARROLL – IVOR MARTINIĆ, *ALISA U ZEMLJI ČUDESNA*, RED. RENATA CAROLA GATICA, ZKM

# S ovu i onu stranu Alisina zrcala

**G**lumica Vanja Matujec napisala je 2000. dramu *Alisa iza kompjutera*, lucidno spojivši Carrollovu *Alice's Adventures in Wonderland* i *Through the Looking-Glass*, kad je računalni svijet bio svojevrsna nepoznanica. Od te, naše *Alise*, premijerno izvedene 30. siječnja 2000. u Dubrovniku, mnogi su ljudi i djeca izgubili svoje domove, ostali bez majčine ljubavi, bez zaštite roditelja i bez životne radosti. Na dan pada Vukovara i Škabrnje 18. studenoga prikazana je jedna nova *Alisa* u Zagrebu, dok svijetom prohode sjene djece i duhovi sadašnjosti, prošlosti i budućnosti.

Zagrebačko kazalište mladih premijerom predstave *Alisa u zemlji čudesa* obilježava i sedamdeset godina postojanja. Ludističku prozu Lewisa Carrolla, inovatora književnosti za djecu u razdoblju viktorske Engleske, lucidno je dramaturgizirao Ivor Martinić prema igrivu prijevodu Antuna Šoljana, a argentinska redateljica s hrvatskom adresom Renata Carola Gatica doseže erupciju maštovitosti u suradnji s dramaturginjom i asistenticom režije Ivanom Đula i dramaturginjom i autoricom lutkarske adaptacije Tamarom Kučinović.

Kao predavač matematike u Oxfordu Charles Lutwidge Dodgson *Alisu u zemlji čudesa* „stvorio je 1865. za zabavu skupini djece, a posvetio je Alici, jednoj od kćeri dekana oxfordskog Christ Collegea“. U ZKM-ovoj se premijeri pridružuje i pogled u Carrollov roman *Kroz zrcalo*; odostražnim odvijanjem, dubinskim izvrnutim zrcalom, figurom Kraljice koja unaprijed kažnjava podanike i Alisu.

Predstavu otvara metateatralni početak: dolaze neobični glumci, znanstvenici, liječnici i Bijeli Zec – sjajni Rakan Rushaidat, koji glumi i Ožujskog Zeca, kao i knjiga *Alisa u zemlji čudesa* anticipirajući „svijet znanosti na putu od rigidnog newtonovskog mehaniciz-

ma prema posteinsteinskoj znanosti otvorenih spoznajnih mogućnosti“. Upozoravaju publiku da ne mobitelizira, da se ne smije, da ne brblja i da ne mašta, a tome se iz gledališta suprotstavlja Alisa, briljantna Anđela Ramljak, kao začuđena djevojčica. Ne može se sjetiti kako se zove jer su je odrasli zbnili, ime joj je na vrhu jezika, ispljune ga na veliku opnu, zrcalo, najlon i traži ga cijelu predstavu. Početak otkriva poveznicu s kazalištem kao zemljom čudesa i sa svijetom odraslih kao svijetom zabrana. Tijekom predstave svijet straha pokazuje se kao svijet muških autoriteta povezanih s institucijama (škola, dvor, sud...): sve uloge osim Alise glume muškarci. Zašto ja moram biti jedna i jedinstvena, zašto ne mogu biti „pozitivno“ luda i zaigrana, pita se Anđela Ramljak Alisa ulazeći u *sfumato* zastoru-zrcalu u svijet vlastitih projekcija.

Pomoćnice ili alter ega (id, ego, super ego ili sl.) daju joj u bocama hrabrost, razum i srce (Hrabra Alisa Barbara Prpić, Mudra Alisa Marica Vidušić, Osjećajna Alisa Tina Orladini, Alisa koja pjeva Ivanka Mazurkijević).

Kao i Carrollov svijet, i predstava se bavi filozofskom dimenzijom odnosa jezika i zbilje, nelogičnostima, nonsensom, neologizmima i ludičnošću, odnosima između ljudi, laži i stereotipa, prikazujući prethodnicu dadaističkoj i nadrealističkoj poetici, avangardnim smjerovima i književnosti apsurdna.

Igra riječima, smislom i rekvizitarnim tekst i predstavu pretvara u needukativnu igru



Anđela Ramljak i Rakan Rushaidat

Snimio Marko Ercegović

koja govori o ozbiljnim fenomenima i budućnosti seksualnosti. Svijet začaranosti postiže se ne tako skupim scenskim materijalom: najloni su zrcala, pregrade, kazališne ulice, šume; lonci, tave, poklopci, jastuci začarani su predmeti, kapi krvi i oružje (scenografi su Isidora Spasić i Igor Vasiljev).

Kostimi su neobični u bojama i veličinama, od Alisine školske odjeće do kostima Supermenke. Kraljica je izvrsnoga Petra Leventića u crvenom, vampirskom kostimu. Dado Čosić Kuharica je raskošnih atributa i Ludi Klobučar u bijelom. Vojvotkinja Edvina Liverića spaja dvor i igraće karte. Lažna Kornjača Matea Videka, Galeb u crvenim čizmama Roberta Budaka, Kornjačo i svjetleći Kralj ludičkoga Vedrana Živolića, začudni Puh i Gušjenica Sretena Mokrovića (kostimografi su Decker i Kutnić, autorice maski i frizura Laura Buljan i Mirela Kunštek) stvaraju svijet velikih igračaka, lutaka i maski kao živo biće vlastitosti.

Cijela se predstava gradi na iluzijama drugosti, sjena, različitosti boja, zrcalnim podom s odrazom nove zbilje, poput Viscontijeva filma ili hiperrealističke slike (oblikovatelj je svjetla Aleksandar Čavlek), začudnom glazbom Ivanke Mazurkijević i Damira Martinovića Mrle (autor je instrumenata Davor Peršić).

Golemi bijeli kišobran s velikom ručkom postaje brod s jarbolom. Juha ključa pjenom od najlona, zabranjene su riječi „čudno, neobično, nevjerovatno“. Kraljica i Kralj, stilizirane šahovske figure, određuje sudbinu ljudi u improviziranoj sudnici, odrubljujući im glave stavljanjem crvenih jastuka.

Za dugim stolom Ludi Klobučar, Puh i Ožujski Zec ironiziraju englesko vrijeme pijenja čaja. Na kraju Alisa u boci koja se dokotrlja pronade svoje ime.

Metaforički i alegorijski mišljenju predstavu razradenu do svakog detalja prati posvećena glumačka energija. Jedina je zamjerka povremeni pad u tempu na premijernoj izvedbi i neracunanje na premijernu publiku, koja predstavu ponekad ostavlja gluhom. *Alisa u zemlji čudesa* bit će zanimljiva odrasloj i dječjoj publici. „Kakva Alisa želi biti ako ne odrasla?“ – zid na početku predstave pretvara se u onostranost i drugost razmišljanja i domišljanja. „Tko sam ja? I kako ću se suočiti s normama?“ Prikazuje se zrcalno naličje svijeta ozbiljnosti ozbiljnom, zaigranom i maštovitom predstavom koja nudi egzistencijalna i kazališna čuda i čudesa u skromnim, a čarobnim produkcijskim uvjetima.

**MIRA MUHOBERAC**